

Lustgas bland unga 2022

Lustgas, eller dikväveoxid, kan användas i berusningssyfte. Sådan användning, i synnerhet bland unga, har på senare tid uppmärksamats i massmedia (1, 2, 3) och ökning av antalet inkomna lustgasrelaterade ärenden till Giftinformationscentralen inträffade såväl 2021 som 2022 (4). Samtidigt har det saknats nationell statistik om hur utbredd användningen är. Därför införde CAN frågor om detta i 2022 års skolundersökning. Nedan följer den första redovisningen av riksrepresentativa resultat gällande ungas användning av lustgas.

I skolundersökningen svarade 6 procent av eleverna i årskurs 9 att de hade provat lustgas någon gång. Bland de äldre eleverna i gymnasiets år 2 uppgick motsvarande andel till 17 procent. I jämförelse kan det nämnas att eleverna rapporterade att de provat cannabis i ungefär samma utsträckning. Klart färre hade använt lustgas under de senaste 30 dagarna. Bland de yngre eleverna rapporterade 1 procent månadsaktuell konsumtion och bland gymnasieeleverna var andelen 5 procent. Inga signifikanta könsskillnader framkom i någon årskurs, vare sig för livstidserfarenhet eller månadsaktuell användning.

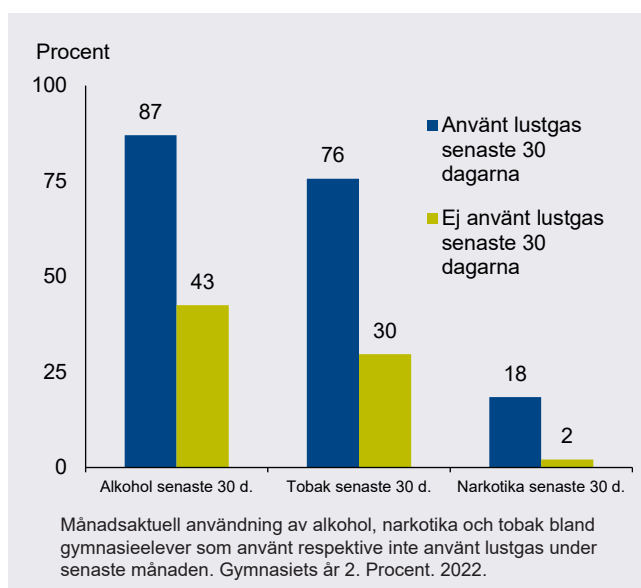
Figuren visar att konsumtion av lustgas hänger samman med användning av andra substanser. De gymnasieelever som uppgav att de använt lustgas under de senaste 30 dagarna rapporterade i klart större omfattning än övriga att de under

samma period också använt alkohol, narkotika och tobak (rökt cigaretter eller snusat). Exempelvis var det dubbelt så vanligt att lustgasanvändarna hade druckit alkohol jämfört med övriga elever (87 jämfört med 43 procent). För narkotika var denna skillnad närapå tiofaldig (18 jämfört med 2 procent). Bland de elever som använt lustgas senaste månaden var det endast 5 procent som inte också hade använt alkohol, tobak eller narkotika under samma tidsperiod. Med andra ord var det ovanligt att elever hade använt lustgas utan att också ha använt andra substanser.

Vissa geografiska skillnader framträdde när materialet delades in enligt SKR:s kommungruppering, vilken tar hänsyn till tätortsstorlek, närhet till större tätort och pendlingsmönster (5). Användning av lustgas visade sig vara vanligt framför allt i storstadskommuner och storstadnära kommuner, jämfört med övriga kommuner i landet. I storstadsgruppen hade 23 procent av gymnasieeleverna provat lustgas medan 7 procent hade använt det under senaste månaden. Detta ska jämföras med omkring 13 respektive 3 procent i de två övriga kommungrupperna.

Lustgasanvändning var alltså:

- vanligare i storstadsområden
- lika vanlig bland killar som bland tjejer
- tydligt sammanhängande med användning av alkohol, narkotika och tobak

Om lustgas

Lustgas (dikväveoxid) används som smärtlindring bland annat inom förlossningsvården, och då tillsammans med syrgas. När ungdomar använder lustgas kommer den ofta från livsmedelshandeln, avsedd som drivgas för bland annat gräddsifoner. Gasen är färglös och ger upphov till ett kortvarigt rus. Syrebrist och avsvimning kan uppstå vid intaget (6). Omfattande användning kan bland annat leda till brist på vitaminet B12, med risk för nervskador (7). I juli 2022 gav regeringen en utredare i uppdrag att se över frågor gällande försäljning, marknadsföring och tillsyn, inklusive möjligheten att införa en åldersgräns, i syfte att stärka skyddet för barn och unga (8).

Om CAN:s nationella skolundersökning

Resultaten om lustgasanvändning är hämtade från 2022 års omgång av CAN:s nationella skolundersökning, en enkätundersökning som genomförs varje vår bland ett slumpmässigt urval av 700 skolklasser med elever i grundskolans årskurs 9 (cirka 16 år) och gymnasiet år 2 (cirka 18 år). Omkring 80–85 procent av de utvalda klasserna brukar delta i studien, och cirka 80–85 procent av eleverna i dessa klasser brukar vara närvarande och besvara enkäten. Denna redovisning utgör en förhandstitt på den fullständiga rapport som släpps i december. Förra årets skolrapport, där bland annat metodiken beskrivs närmare, finns tillgänglig på CAN:s webbplats (9).

Författare: Ulf Guttormsson och Isabella Gripe

URN: urn:nbn:se:can-2022-8

Publicerat: 2022-09-21

Citera gärna som: Guttormsson U & Gripe I (2022).

Lustgas bland unga 2022. Kortfakta 01. Stockholm:

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Källor

(1) <https://www.dn.se/sverige/bruket-av-lustgas-okar-sa-farlig-ar-gasen/>

(2) <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/y4PyAR/jan-jonsson-i-miss-bruket-av-lustgas-vaxer-explosionsartat>

(3) <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/Or578A/festandet-pa-lustgas-okar-allt-fler-hamnar-pa-sjukhus>

(4) <https://www.dn.se/sverige/lakare-missbruk-av-lustgas-ett-orovackande-problem/>

(5) <https://skr.se/skr/tjanster/kommunerochregioner/faktakommunerochregioner/kommungruppsindelning.2051.html>

(6) van Amsterdam J, Nabben T, van den Brink W. Recreational nitrous oxide use: prevalence and risks. *Regul Toxicol Pharmacol*. 2015;73(3):790–6.

(7) <https://lakartidningen.se/klinik-och-vetenskap-1/kommentar/2022/02/aterkommande-exponering-for-lustgas-kan-ge-svara-skador/>

(8) <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/07/utredning-ska-bland-annat-se-over-anvandningen-av-lustgas/>

(9) <https://www.can.se/publikationer/cans-nationella-skolundersokning-2021/>